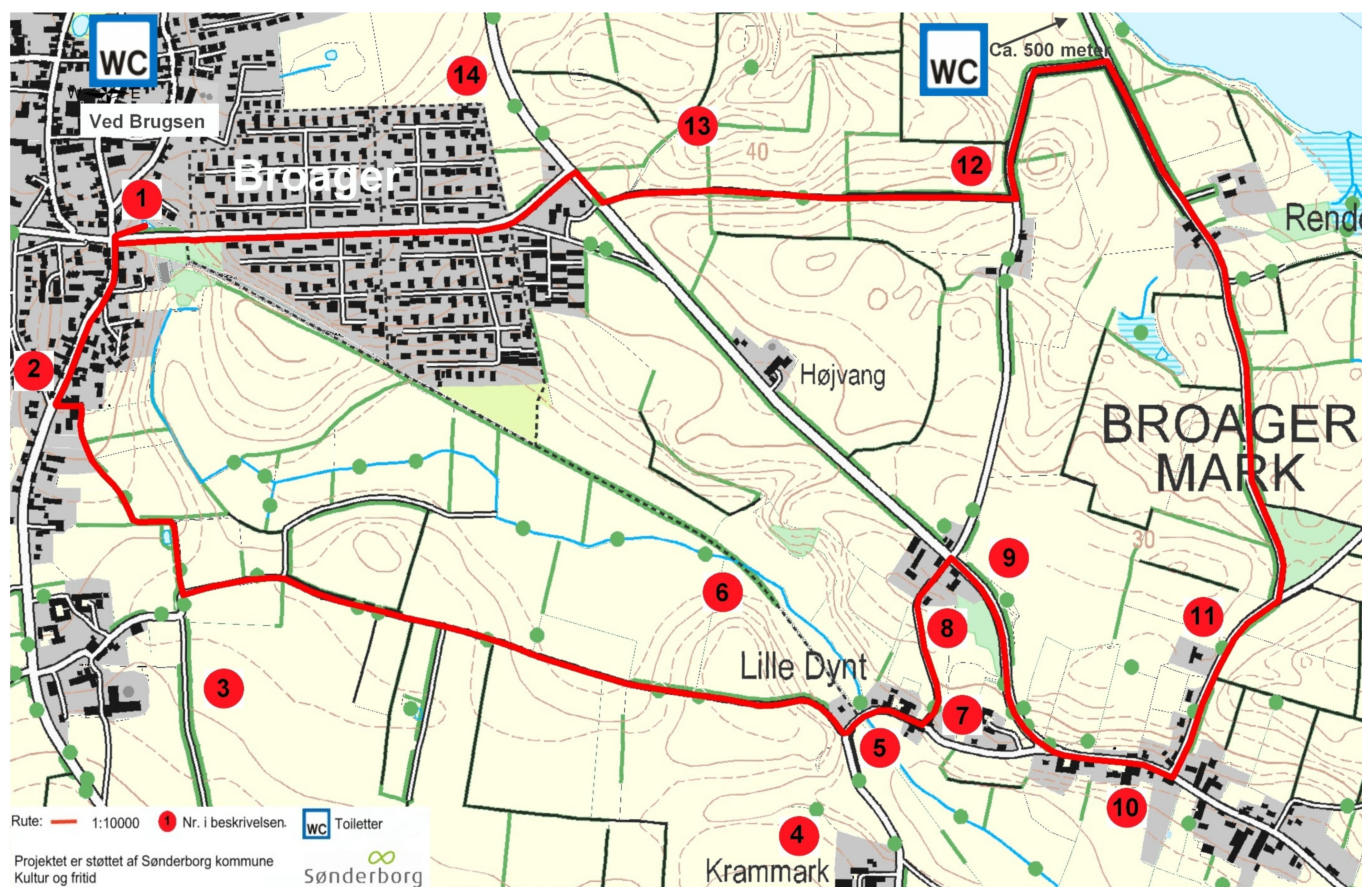

Rundtur mellem Broager og Dynt. ca. 7 km eller 10.000 skridt

Turkort

Til dig, som vil gå turen:

Turen er en rundtur, og hvis du går mod uret, vil det passe med ruteanvisningerne. Du kan i princippet starte og slutte overalt på turen.

Du møder asfalteret vej, markvej og sti, og der er truffet aftale med lodsejerne, så du ikke går steder, der er forbudt mod at gå. Dyntvej kan være ret trafikeret.

Der er både historiske oplysninger og ting fra vores egen tid. Det er tanken med oplysningerne undervejs, at du kommer hjem med større viden om egnen og at du bemærker ting, du ikke ellers ville have set og oplevet.

Toiletmulighederne er tegnet ind på kortet.

Er du tilfreds med turen eller mangler du noget, så skriv en email til chdf@get2net.dk

Vi ønsker dig GOD TUR.

Turen er 7 km

*Ide, beskrivelse og foto af Chr. Frederiksen
(chdf@get2net.dk)*

Opsætning og layout af Frede Vendelbo Jensen

Landsbylaugene og Lokalhistorisk Samvirke for Sønderborg Kommune.

Hjemmesider: www.skla.dk og www.dyntskelde.dk

1. Storegade 33, "Annasminde"

I bygningens kælder har Lokalarkivet til huse. Bygningen blev testamenteret til Kommunen af Anna Jørgensen, den sidste af familien Jørgensen, hvis forfædre i 1843 giftede sig til gården og farveriet. Laderne er for længst fjernet og kun hovedbygningen ligger tilbage.

Broager bys udvidelse mod øst ligger for en stor dels vedkommende på gårdens jorder. Gaden –Farverløkke- er navngivet for at mindes familien og erhvervet. (læs mere i Broagerland nr. VII)

2 Sct. Pauli

Vejbeskrivelse: Du skal bagom Mølmark, og følge vejen **Bønnelandsvej**, som ikke er skiltet på dette stykke. Du finder vejen ved at gå til venstre lige efter **Sct. Pauli nr. 23**. Efter ca. 30 meter følger du markvejen til højre bag om laden og går så på Bønnelandsvej. Hvor vejen deler sig, går du mod venstre.

3 Bønnelandvej

Billedet viser vejens fortsættelse i en grøn markvej, som går i retningen af Gammelgab. Du har gået på den gamle vej mellem Broager og Gammelgab, som først i 1935 blev afløst af den nuværende vej. Det er her, du går mod venstre.

Foto: Christian Frederiksen

4 Gården Krammark

Når du møder asfaltvejen, fortsætter du mod venstre. Ser du mod højre, ligger der en stor gård: Krammark.

Der udbrød **brand på Krammark den 6. oktober 1957**. Da værnene ankom, kørte man til Knudsens branddam for at hente vand. Denne dam blev hurtigt tømt. Imens var der dog en snarrådig beboer i Lille Dynt, der havde dæmmet Krumbækken op. Da værnene havde tømt Knudsens dam, var der rigeligt med vand i Krumbækken, efter sigende endda også nok til CF-kolonnen, der var rekvireret fra Haderslev. Efterfølgende benyttede Broager Kommune den gode idé og byggede i 1958 tre **opdæmningsanlæg** i Krumbækken syd for Dynt. Resterne af det østre og vestre anlæg kan endnu ses. Det østre ligger ca. 100 meter ude mod Skelde.

Landsbylaugene og Lokalhistorisk Samvirke for Sønderborg Kommune.

Hjemmesider: www.skla.dk og www.dyntskelde.dk

5 Dynt station

Dynt Station, hvor der var togdrift mellem 1910-34. Banen var bl.a. anlagt af militære hensyn, så der kunne føres tungt materiel ud til Skelde, hvorfra man kunne bevogte indsejlingen til Flensborg Fjord. Hvis du havde været på stationen i dennes sidste periode, ville du måske kunne se hele godsvogne fyldte med tobak blive sendt af sted fra stationen. Der blev nemlig dyrket tobak i Dynt på den tid.

(Læs mere i "Broager Banen" af P. Thomassen 1977)

foto: lokalarkivet, Broager

foto: Chr. Frederiksen

6 Banestrækningen

Du har "Dynt Station" til venstre for billedet og ser ud af **banestrækningen** mod Broager, hvor jernbanens spor tidligere løb. Denne sti bruges af mange cyklister og motionister, der derved undgår de trafikerede veje. Resterne af jernbanedæmningen løber videre til Skelde. Dog er der ingen sti anlagt, hvilket vil være ret oplagt.

Billedet viser det sted, hvor der i slutningen af istiden skete en **dramatisk begivenhed**. Iller Issø, hvor der for ca. 15.000 år siden aflejredes store mængder af stenfrit issøler, brød igennem morænevoldens dæmning og vandet strømmede ud gennem den dal vi ser på billedet. Den aflejrede det medrevne materiale på sin vej mod havet i sydøst (Skelde). Hvis du vender dig og ser den vej (mod Skelde), ser du et meget jævnt skrånende terræn, der falder 1. m pr. 300 m helt ud til Spar Es. Det er regnet ud, at Iller Issø tømtes for 26 millioner m³ vand på få timer.

Bækken, der løber under vejen hedder Krumbæk, kommer fra Broager, hvor den er delvis rørlagt. (se under pkt. 4)

Landsbylaugene og Lokalthistorisk Samvirke for Sønderborg Kommune.

Hjemmesider: www.skla.dk og www.dyntskelde.dk

7 Krammarksvej nr. 7

Ved Krammarksvej nr. 7 følger du markvejen mod venstre. Den følger du lige frem og opad. På toppen fortsætter vejen videre i en sti og du står ved det, der engang var en driftig mølle, Dynt Mølle.

Hvis du var kommet gående på markvejen engang i 1942-43, ville du have mødt 200 heste, der to gange om dagen blev drevet ned til Krumbækken af denne vej for at drikke. Disse heste var ved en fejltagelse kommet til Broager frem for Roager, som var deres rigtige destination. Hestene blev beordret til de daværende store stalde på Dynt Mølle, passet af russiske krigsfanger og overvåget af tyske officerer.

Foto af: Christian Frederiksen

8 Dynt Mølle

Dynt Mølle, som den ser ud i dag. I 1938 blev vingerne og hatten taget af og en disel-motor drev kværnene og pumpede samtidig vand fra en 30 m dyb boring til et stort vandbassin. Herfra kunne man få rindende vand i byen.

Møllens historie starter ved Krumbækken, som lige er passeret. Her har der engang før 1700-tallet ligget en vandmølle. I 1697 er et barn af Claus Møller i Dynt blevet begravet. I kirkebøgerne har vi noteret møllerfamilien på Dynt Mølle gennem mange generationer. I 1750 blev der indgået en kontrakt mellem hertugen og mølleren, hvor 60 bolsmænd og 54 kådnere havde pligt til at male deres korn til mel på Dynt Mølle.

Foto: Chr. Frederiksen

I 1831 blev den gamle stubmølle revet ned og erstattet af en hollandsk mølle. Denne brændte i 1882 og blev erstattet af en ny. Mølletvangen blev ophævet i 1852, og flere og flere af de større landbrug fik egne møller, så betingelserne for en møller blev stadig dårligere. Fra århundredskiftet blev der købt jord op, så indtjeningen gennem landbrugsdriften efterhånden overtog betydningen af møllerdriften. Siden 1884 har møllen været i samme families eje.

Mølleren boede i den bolig, der i dag er nyrestaurerede, Dyntvej 54, hvis ydre og indre bærer præg af den velstand, der tidligere fulgte med en veldrevet mølle. (læs mere i Broagerland V)

9 Sigt til Dynt gamle skole

foto: Chr. Frederiksen

Ser du mod venstre, når du i svinget nærmer dig Dynt Landsby, ser du i det fjerne Dynt gamle skole. Den blev nedlagt i 1950. Mellem vejen og skolen var der en stor bakke af rent sand. Den blev bortgravet og det store hul der fremkom, fyldtes med skrald fra Broager Kommune. Stedet var således losseplads indtil den nye losseplads kom i Skodsbøl.

Husk at drikke vand

10 Den stråtækte kro i Dynt

Den stråtækte kro i Dynt i billedets højre side brændte i 1924. En ny blev bygget samme sted med en scenebygning til, hvor skolebørnene opførte teater for forældrene. Den lukkede som kro i 1932 (lige før banen lukkede) og ligner i dag et almindeligt parcelhus. Man kan dog godt se den lidt usædvanlige tilbygning med scenen på huset, **Dyntvej 70**

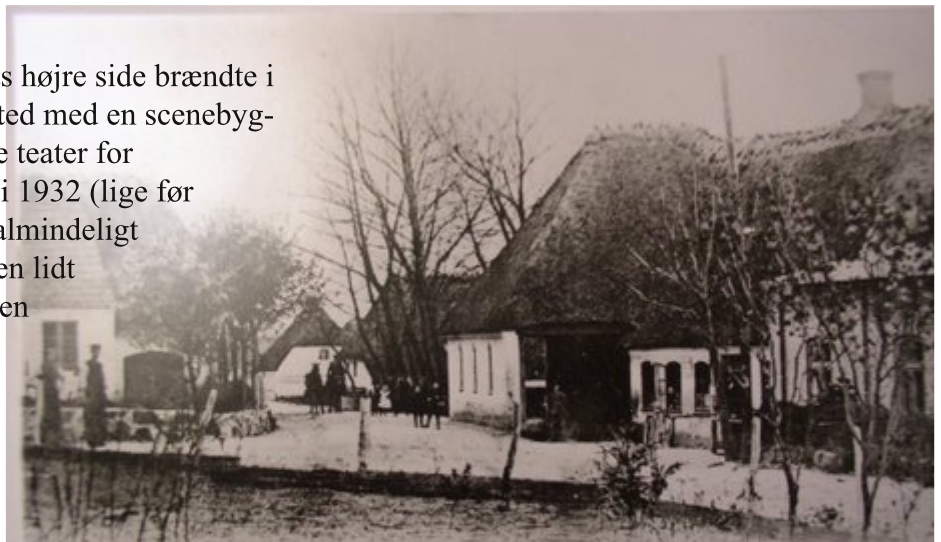

Foto: C. Grossmann, Broager Lokalarkiv

Landsbylaugene og Lokalhistorisk Samvirke for Sønderborg Kommune.

www.skla.dk og www.dyntskelde.dk

11 Dynt gamle skole, Gammelmark 5

Foto: Chr. Frederiksen

Fra skolens nedlæggelse i 1950 boede der forskellige familier. Senere blev den gamle skole solgt til keramikeren Emil Ruge, som omkring 1960 solgte stedet videre til kunstneren Leo Enna. Han gjorde "Dynt gamle Skole" kendt for kunst, og hans udstillinger var meget velbesøgte. I sommerferierne kom den daværende prinsesse Margrethe dagligt fra sit sommerferieophold på Gråsten Slot. Hun malede og lavede også keramik. I 1972 blev den gamle skole overtaget af kunstnerfamilien Skovhøj. Aksel Skovhøj underviste i både maling og keramik. Skolen er stadig i familiens eje, men er ikke længere åben for besøgende.

12 Transformer

Lige inden du kommer til de par huse, som udgør Broagermark, og som har lagt navn til vejen, skal du gå ad markvejen på din højre hånd ved denne transformator på billedet. Du er på vej til Broager.

Foto: Chr. Frederiksen

13 Gammelt vandværk

På markvejen mod Broager er der en høj bakke på din højre side. Her har Broager Vandværk i mange år haft sit vandtårn, delvist nedgravet i bakken. Det rummede 500 m³ og forsynede Broager, Brunsnæs, Vemmingbund, Smøl og Nybøl Nor med drikkevand. Der leveredes vand til 1600 husstande.

14 Nye vandværk

Der er netop bygget et nyt vandværk med tank ved Dyntvej, ikke langt fra, hvor du kommer ud på asfalten igen. Denne tank rummer 750 m³, og har overtaget forsyningen. Konstant tryk i haneerne opnås ved at frekvensregulere omdrejningerne på pumperne, og frekvensomformerne er lavet hos Danfoss i Gråsten. Det gamle vandværk er nu helt fjernet fra bakkens top. (Læs om Broager Vandværks historie i Broagerland I)